

Dekadni bilten vodnobilančnega stanja kmetijskih tal v Sloveniji 11. – 20. september 2010

OBVESTILO

Prijetno jesensko vreme, ki je še omogočalo dela na poljih in spravilo letine, se je ob ekstremno močnih padavinah med 17. in 19. septembrom spreobrnilo v vodno ujmo, ki je tudi na kmetijskih površinah povzročila veliko gospodarsko škodo. Številne reke so prestopile bregove, sprožili so se zemeljski plazovi, nastopile so obsežne poplave. Po prvih ocenah je poplavilo vsaj 30 000 ha kmetijskih površin, na mnogih so bili kmetijski posevki tik pred spravilom. Blato in mulj sta jesenske zelenjadnice in koruzo poškodovala do take mere, da verjetno ne bodo več uporabni za predelavo v živalsko krmo. Tudi zorenje grozdja se je upočasnilo, zaradi neugodnih vremenskih razmer pa poročajo o močnem pojavu grozdne gnilobe. Napovedi kažejo ponovno poslabšanje vremena ob koncu tedna.

METEOROLOŠKE RAZMERE

Prvi dve tretjini dekad je bilo suho zgodnje jesensko vreme. V večjem delu države so se povprečne temperature zraka gibale med 15 in 18 °C in med 17 in 20 °C na Primorskem. Minimalne temperature zraka so občasno že padle pod 15 °C. V zadnji tretjini dekad med 17. in 19. septembrom pa je močno deževalo. Ohladilo se je, povprečne temperature zraka so se gibale le še med 11 in 13 °C. Največ dežja je padlo v zahodni Sloveniji. Na Obali, Goriškem in Vipavskem od 150 do 160 mm. Tudi v vzhodni in severovzhodni Sloveniji je bila dežna bera obilna. Na celjskem so namerili kar 220 mm, na Dolenjskem nad 153 mm, dobrih 90 mm dežja pa je obilno namočilo tudi Pomurje. Obilica padavin je povzročila proženje zemeljskih plazov, številne reke, med njimi Ljubljanica, Sava, Krka, Vipava, Hubelj, Rižana in tudi številne manjše reke in potoki so prestopili bregove. Pod vodo je bilo Ljubljansko barje. Poplavilo je številna mesta, med njimi tudi del Ljubljane, Krško, Kostanjevico.

IZHLAPEVANJE IZ TAL IN RASTLIN

V večjem delu Slovenije je bilo izhlapevanje iz tal in rastlin v prvi polovici dekad še letnemu času primerno, med 3,0 in 3,5 mm. Ob obilnih padavinah pa je izhlapelo le še med 1,0 in 2,0 mm vode. Vodna bilanca je bila pozitivna, saj so padavine večkrat presegle količino izhlapele vode.

STANJE RASTLIN

Glavno opravilo na poljih v tem času je obiranje koruze za zrnje, siliranje zadnjih odkosov trave, obiranje sadja in trgatav. Trgatav se je v primorski vinorodni deželi začela v začetku pretekle dekad. Tudi v drugih vinorodnih območjih se bo trgatav vsak čas pričela, a se je v pretekli dekadi zaradi neugodnih vremenskih razmer dozorevanje grozdja upočasnilo. Grozdje na trsih je pogrešalo predvsem prijetno tople dneve in sveže noči, ki nakopičene sladkorje zadržijo v soku. Vinogradniki so poročali tudi o porastu grozdne gnilobe ter kislin v soku, zaradi česar se bodo morali na trgatav temeljito pripraviti. Padavine so dodatno povzročile pokanje jagod.

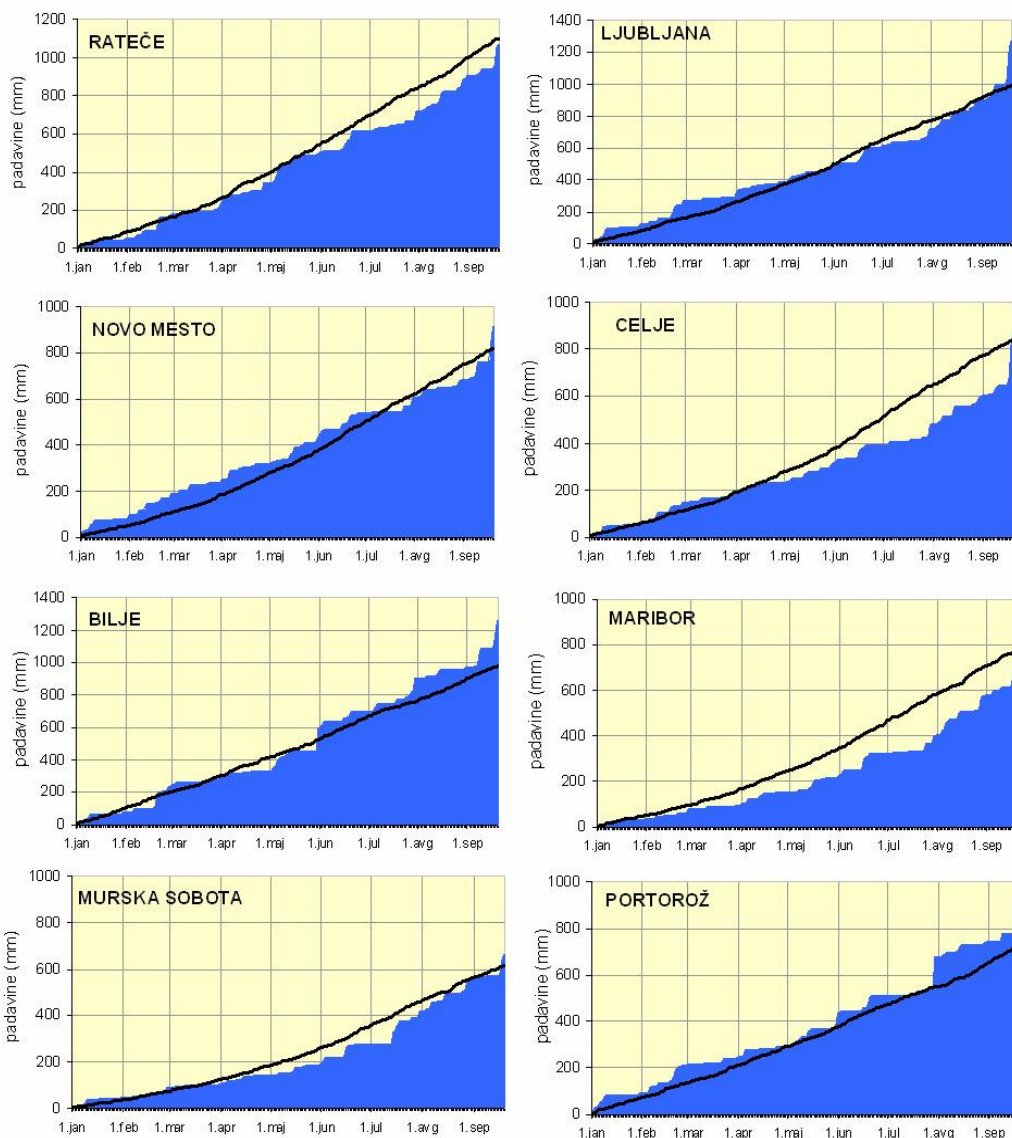
Letošnje vegetacijsko obdobje so marsikje zaključile ekstremno visoke padavine med 17. in 19. septembrom. Povzročile so hude poplave, hudourniške vode, reke so prestopile bregove, meteorna voda je za več dni zastajala na površini. Zalilo je več kot 30 000 ha kmetijskih površin na mnogih so bili kmetijski pridelki tik pred spravilom. Mulj in blato sta na najbolj prizadetih območjih uničila rastline. Spravilo oziroma predelava v živinsko krmo verjetno ne bo več mogoča. Pod vodo so ostale jesenske zelenjadnice, zelje, repa, koruza za zrnje in silažo. Tudi siliranje zadnjega odkosa trave na teh površinah ne bo več mogoče. Voda je zalila tudi številne sadovnjake. Na najbolj prizadetih območjih je plazeča prst odnesla tudi dele sadovnjakov in vinogradov. Obilno je namočilo tudi pomurska polja. V času jesenskega spravila pridelkov, ko vsak lep dan šteje, bo dostop nanje vsaj za nekaj dni onemogočen. Zamuja siliranje zadnjega odkosa trave, tudi koruza za zrnje ne bo pravočasno pospravljena, kar bo oteževalo pripravo tal za jesensko setev.

VODA V TLEH

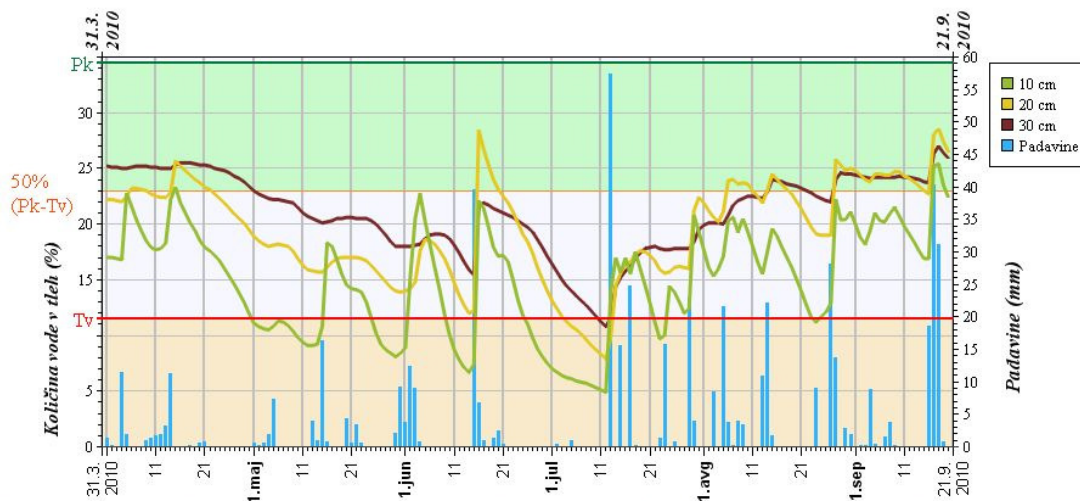
Na kmetijskih površinah v večjem delu države se je v prvi polovici dekad talna voda še zadrževala na območju lažje dostopnosti za rastline. Ob koncu dekad, ob obilnih padavinah, pa so bila tla čezmerno zasičena z vodo. Na poplavnih območjih se je v tleh in nad njimi več dni zapored zadrževala presežna in poplavna voda.

**Padavine od 1.1.2010 do 20.9.2010
v primerjavi s povprečjem (1961-1990)**

Povprečna dnevna vsebnost vode v tleh in padavine

Murska sobota, 1. 4. – 20. 9. 2010

Pk = zgornja meja vode v tleh

50% (Pk-Tv) = spodnja meja rastlinam dostopne vode v tleh

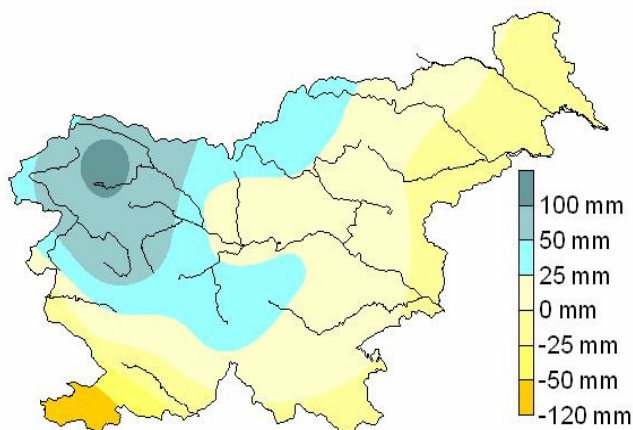
Tv = rastlinam nedostopna voda v tleh

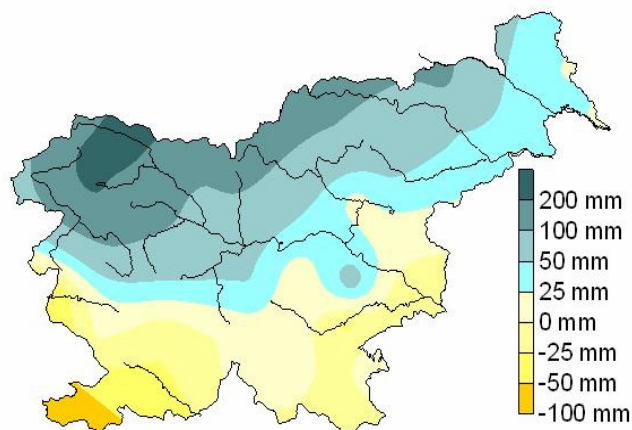
VODNA BILANCA označuje razliko med količino padavin in potencialno evapotranspiracijo.

Če primerjamo letošnji avgust (desno) z dolgoletnim povprečjem (levo), vidimo, da letos območje s pozitivno vodno bilanco v severni polovici države zajema večji delež površine kot povprečno. Tudi pozitivne vrednosti so veliko večje od povprečja. Pozitivno stanje je tudi v severovzhodnem delu Slovenije, kar je v poletnih mesecih, ko se ta del pogosto srečuje s pomanjkanjem vode, bolj redek pojav. V južni polovici države je stanje precej podobno dolgoletnemu povprečju

Povprečna vodna bilanca za avgust v obdobju 1971-2000

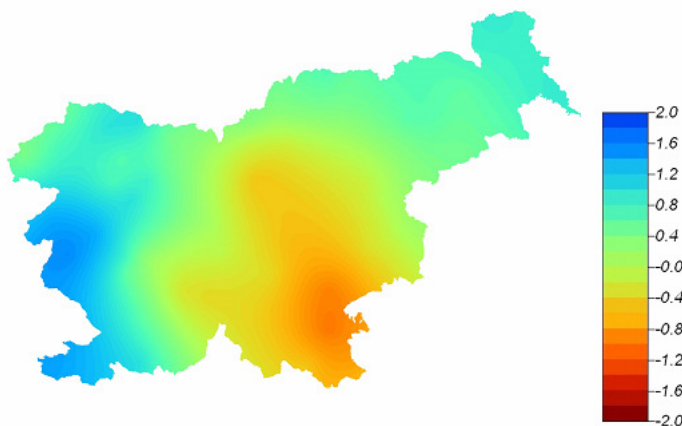
Vodna bilanca za avgust 2010

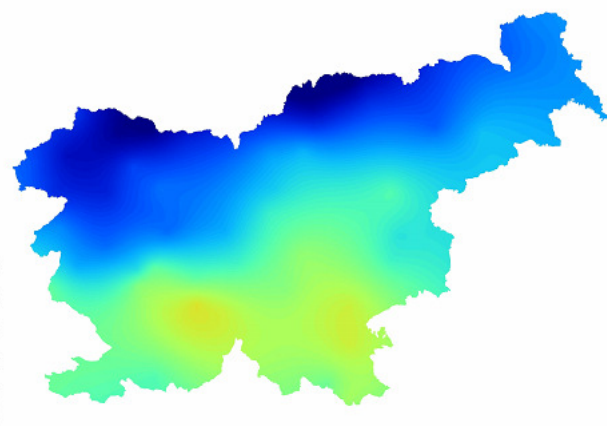
SPI (standardiziran padavinski indeks) predstavlja mero, kaj določena količina padavin skozi izbrano časovno obdobje pomeni glede na normalno oz. pričakovano količino padavin za to obdobje.

V avgustu je količina padavin malo negativno odstopala od dolgoletnega povprečja v delu osrednje in jugovzhodne Slovenije, kjer je bilo v primerjavi s povprečjem stanje zmerno suho oziroma skoraj normalno. V celi severni polovici Slovenije pa je bilo ob velikih presežkih padavin stanje ekstremno mokro. Trimesečni SPI prav tako kaže zmerno do močno pomanjkanje padavin v delu osrednje, južne in jugovzhodne Slovenije ter zmerno in mestoma zelo mokre razmere drugod po državi.

SPI3 (junij - avgust 2010)

SPI1 (avgust 2010)

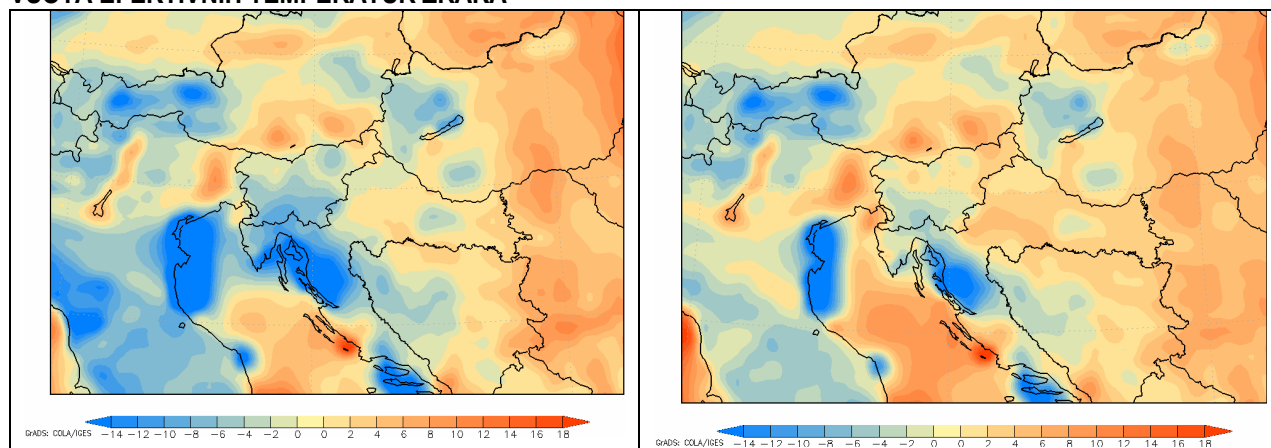

SPI	opis	barvna skala	verjetnost pojava
2.0 in več	Ekstremno mokro	Temno Modra	2.3 %
1.5 to 1.99	Zelo mokro	Svetlo Modra	4.4 %
1.0 to 1.49	Zmerno mokro	Sivo Modra	9.2 %
-.99 to .99	Normalno	Zelena	68.2 %
-1.0 to -1.49	Zmerno suho	Rumena	9.2 %
-1.5 to -1.99	Zelo suho	Oranžna	4.4 %
-2 in manj	Ekstremno suho	Rdeča	2.3 %

PREGLED TRENUTNEGA STANJA S POMOČJO NUMERIČNEGA MODELA ZA NAPOVED VREMENA

Za potrebe agrometeorološkega dekadnega biltena pripravljamo simulacije vremena za preteklo obdobje, zato kot osnove za izračune ne uporabljamo napovedi vremena, temveč analize preteklega vremena. Za analizo dolgoletnih povprečnih vrednosti uporabljamo na naše področje prilagojen arhiv ponovnih analiz vremena Evropskega centra za srednjeročne prognoze vremena za obdobje 1989-2009. Več informacij je na voljo v prvi številki biltena za leto 2010.

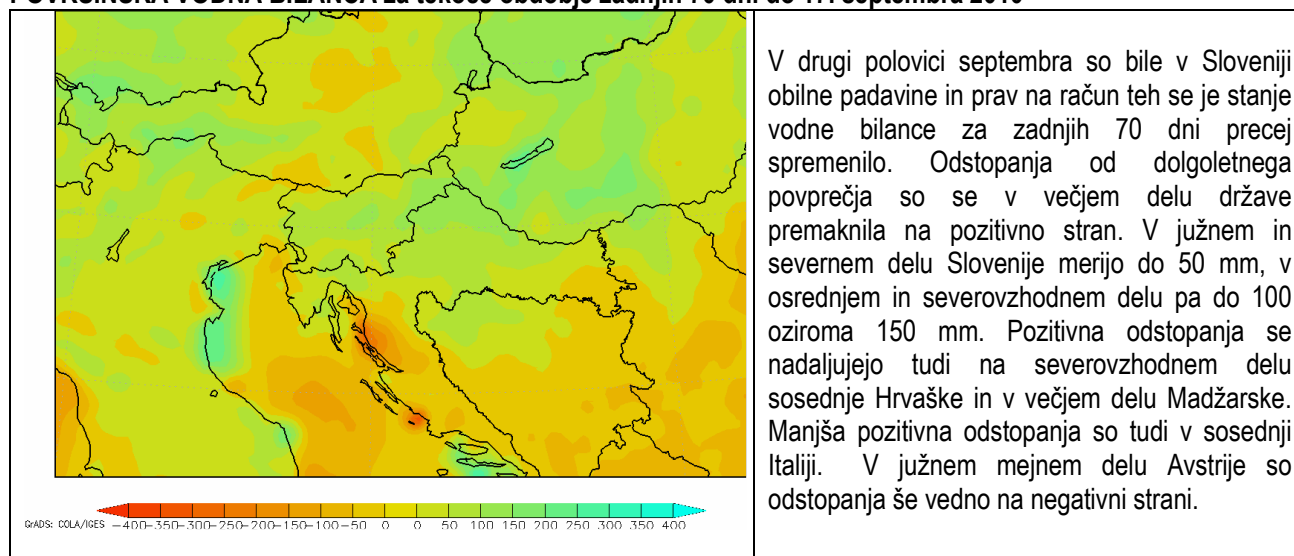
VSOTA EFEKTIVNIH TEMPERATUR ZRAKA

Odstopanje vsote efektivnih temperatur nad pragom 5 °C od 1. januarja do 17. septembra 2010 (levo) in od 1. aprila do 17. septembra 2010 (desno) od modelskega povprečja za isti časovni obdobji v letih 1989–2009.

Odstopanja temperaturnih vsot se od prejšnje dekade niso dosti spremenila. Še vedno zajema območje z negativnim odstopanjem vsot od januarja ves južni in osrednji del Slovenije ter del Štajerske, pozitivno pa severovzhod Slovenije. Negativna odstopanja segajo v skrajni zahodni del Italije ter v južni in osrednji del Avstrije in severozahod Hrvaške. Najvišja pozitivna odstopanja tako vsot od januarja kot tudi od aprila se kažejo na skrajnem severovzhodu Madžarske. Temperaturne vsote od aprila odstopajo negativno od povprečja le v južnem, jugozahodnem in osrednjem delu Slovenije.

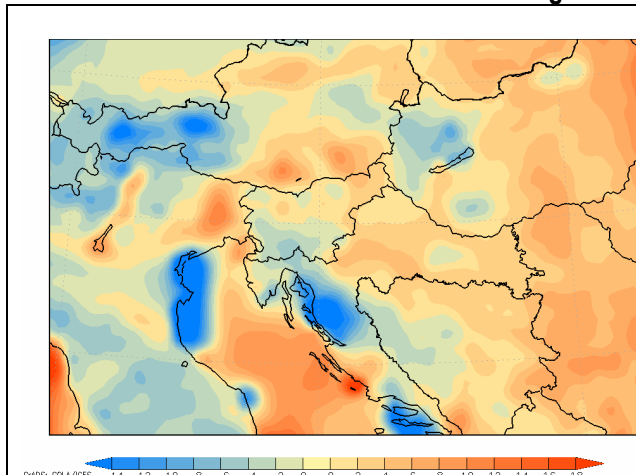
POVRŠINSKA VODNA BILANCA za tekoče obdobje zadnjih 70 dni do 17. septembra 2010

IZGLEDI ZA PRIHODNIH DESET DNI

Numerična simulacija vremena omogoča tudi napovedovanje za nekaj dni vnaprej. Pri napovedi analizam preteklega vremena dodamo še računsko napoved za prihodnjih deset dni in dobimo izgled za stanje, ki ga pričakujemo ob izdaji naslednjega biltena. Na enak način kot pri oceni trenutnega stanja tudi napoved podajamo kot odstopanje od dolgoletnih povprečnih vrednosti (za obdobje 1989-2009).

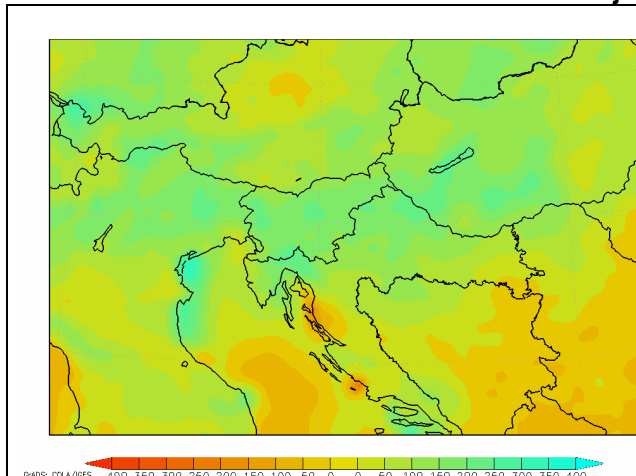
VSOTA EFEKTIVNIH TEMPERATUR ZRAKA z izgledi do 27. septembra 2010

Tako kot prva je bila tudi druga dekada septembra nekoliko hladnejša od povprečja. Po napovedih bodo temperature zraka v zadnji dekadi septembra prav tako nekoliko nižje od povprečja. V severovzhodnem delu Slovenije, kjer je akumulirano največ toplote se bo pozitivno odstopanje znižalo predvidoma za en razred (20 stopinjskih dni). V jugozahodnem delu bodo negativna odstopanja še naprej ostala pod povprečjem (20 do 40 stopinjskih dni).

Na sliki je narisano odstopanje vsote efektivnih temperatur zraka nad pragom 5 °C od 1. aprila do 27. septembra 2010 od modelskega povprečja za isto časovno obdobje v letih 1989–2009.

POVRŠINSKA VODNA BILANCA za 70-dnevno obdobje z izgledi do 27. septembra 2010

Za 70-dnevno obdobje vključno z naslednjimi desetimi dnevi kaže, da se bodo pozitivna odstopanja površinske vodne bilance povečala po celi državi. Največja odstopanja bodo v skrajnem severozahodnem in južnem delu (150 do 200 mm) ter ponekod v osrednji Sloveniji. Drugod bodo za razred manjša. Podobno se bodo pozitivna odstopanja poglobila tudi v delu sosednje Hrvaške, Madžarske in Italije.

Na sliki je prikazano pričakovano odstopanje vodne bilance za 70-dnevno obdobje do 27. septembra 2010 od dolgoletnega povprečja za enako obdobje (mm).

Zahvala: Pripravo produktov je s sofinanciranjem omogočila EU preko programa Transnacionalnega sodelovanja v JV Evropi